

Statlig förnekbar våldsförmåga

Ett försämrat säkerhetsläge i omvärlden innebär en förstärkt benägenhet från andra stater att bedriva brottslig verksamhet, bland annat i och mot Sverige.

I syfte att främja sina egna intressen görs försök att påverka politiska beslut, den allmänna opinionen eller sprida rädsla bland befolkningen.

Andra stater agerar ofta på sätt så att staten i fråga ska kunna förneka sin inblandning i gärningen. Detta kan

benämnas som *statlig förnekbar våldsförmåga* och sker i huvudsak genom två olika tillvägagångssätt: med hjälp av ickestatliga aktörer som ombud eller med statsaktörer som agerar under täckmantel.

Våldsdåd som anstiftas eller utförs av andra stater skulle kunna definieras som terrorism förutsatt att brottslighetens syfte och effekt når upp till kraven som anges i den svenska terroristbrottslagen.

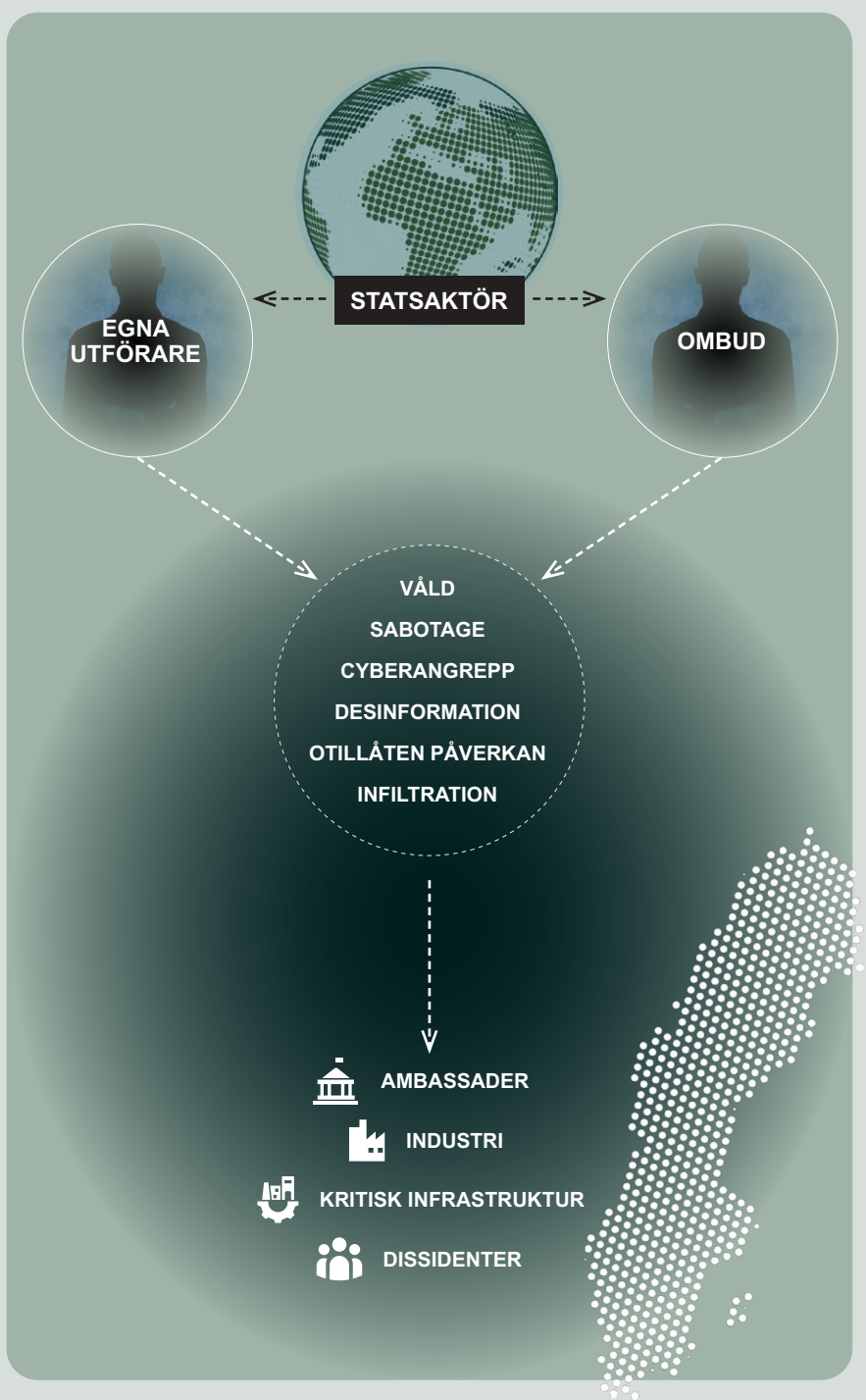
Icke-statliga aktörer som ombud

Ombud, även kallade proxies, är självständiga aktörer med en egen agenda som används av stater för att genomföra förnekbara handlingar. Det kan handla om under rättelseverksamhet, olika typer av påverkansoperationer eller våldsdåd

Gärningspersonerna kan hanteras av en koordinator som vanligtvis befinner sig utanför Sverige, exempelvis i den anstiftande staten. Koordinatoren kan sedan använda sig av ombud som är knutna till en organisation eller så kallade förbrukningsagenter som är fristående engångsutförare. Ett bärande inslag är att förnekbarheten upprätthålls genom att statsaktören använder ombud i flera led. Det kan vara så att de enskilda ombuden saknar kunskap om vem som är den egentliga uppdragsgivare och vad syftet med uppdraget är.

Statsaktörer under täckmantel

Statliga aktörer kan också använda egen personal som agerar anonymt. Tillvägagångssättet möjliggör större kontroll över operationen, men samtidigt är det svårare för staten att förneka sin inblandning om operationen avslöjas. För att minska spårbarheten delas operationen ofta upp i delmoment som utförs av olika grupper – exempelvis rekognoscering och planering, facilitering och utförande.

Statlig förnekbar våldsförmåga och terrorhotet

Den statliga förnekbara våldsförmågan är ett exempel på hur terrorhotet mot Sverige och Europa har förändrats och blivit mer mångfacetterat. Attentat kan i dag genomföras av aktörer som drivs av främmande staters strategiska intressen snarare än renodlade ideologiska motiv.

Det medför att gränsen mellan statliga och icke-statliga

aktörers påverkan på terrorhotet inte är lika tydlig som tidigare.

I en europeisk kontext kan statligt förnekbart våld exempelvis innefatta riktade mord eller sabotage mot mål som dissidenter, ambassader, industrier eller kritisk infrastruktur. Även mål av symbolisk betydelse kan förekomma, såsom monument samt platser av religiös eller politisk betydelse.

Vad utgör ett terroristbrott?

Terroristbrott kan utföras av enskilda individer eller grupper som av olika anledningar anser sig ha rätt att bruka våld för att ändra eller destabilisera samhället.

Ett terroristbrott ska allvarligt kunna skada ett land eller en mellanstatlig organisation och avsikten med gärningen ska vara att:

- **injaga allvarlig fruktan** hos en befolkning eller en del av befolkningen
- **otillbörligen tvinga** offentliga organ eller en mellanstatlig organisation att vidta eller att avstå från att vidta en åtgärd, eller
- **allvarligt destabilisera eller förstöra** grundläggande politiska, konstitutionella, ekonomiska eller sociala strukturer i ett land eller i en mellanstatlig organisation. (Terroristbrottslag 2022:666)

